Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

4. rujna 2018.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Obvezno osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila – Direktiva 72/166/EEZ – Članak 3. stavak 1. – Druga direktiva 84/5/EEZ – Članak 1. stavak 4. – Obveza ugovaranja osiguranja – Vozilo parkirano na privatnom zemljištu – Pravo regresa tijela za naknadu štete prema vlasniku neosiguranog vozila"

U predmetu C-80/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Supremo Tribunal de Justiça (Vrhovni sud, Portugal), odlukom od 7. veljače 2017., koju je Sud zaprimio 14. veljače 2017., u postupku

Fundo de Garantia Automóvel

protiv

Aline Antónije Destapado Pão Mole Juliana,

Cristiane Micaele Caetano Juliana,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, M. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz i J. Malenovský, predsjednici vijeća, E. Juhász, A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (izvjestitelj), M. Berger, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, M. Vilaras i E. Regan, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Bobek,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 30. siječnja 2018.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za portugalsku vladu, L. Inez Fernandes, M. Figueiredo i T. Larsen, u svojstvu agenata,

– za njemačku vladu, T. Henze i M. Hellmann, u svojstvu agenata,

– za Irsku, M. Browne, G. Hodge, E. Creedon i A. Joyce, u svojstvu agenata, uz asistenciju G. Gilmore, *BL*,

– za španjolsku vladu, V. Ester Casas, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: portugalski

– za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju P. Garofolija, *avvocato dello Stato*,

– za latvijsku vladu, I. Kucina i G. Bambāne, u svojstvu agenata,

– za vladu Ujedinjene Kraljevine, S. Brandon, C. Brodie, R. Fadoju i G. Brown, u svojstvu agenata, uz asistenciju A. Batesa, *barrister*,

– za Europsku komisiju, K.-P. Wojcik i B. Rechena, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 26. travnja 2018.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. Direktive Vijeća 72/166/EEZ od 24. travnja 1972. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL 1972., L 103, str. 1.), kako je izmijenjena Direktivom 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. (SL 2005., L 149, str. 14.) (u daljnjem tekstu: Prva direktiva), i članka 1. stavka 4. Druge direktive Vijeća 84/5/EEZ od 30. prosinca 1983. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila (SL 1984., L 8, str. 17.), kako je izmijenjena Direktivom 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. (SL 2005., L 149, str. 14.) (u daljnjem tekstu: Druga direktiva).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Funda de Garantia Automóvel (Jamstveni fond za automobile, Portugal, u daljnjem tekstu: Fond), s jedne strane, i Aline Antónije Destapado Pão Mole Juliana i Cristiane Micaele Caetano Juliana, s druge strane, u vezi s povratom naknada koje je Fond isplatio žrtvama nezgode u kojoj je sudjelovalo vozilo u vlasništvu A. A. Destapado Pão Mole Juliana koje je vozio njezin sin.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Prva direktiva i Druga direktiva stavljene su izvan snage Direktivom 2009/103/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti (SL 2009., L 263, str. 11.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 7., str. 114.). Međutim, s obzirom na datum nastanka činjenica iz glavnog postupka, te dvije direktive treba uzeti u obzir.

4 Člankom 1. Prve direktive utvrđuje se:

„Za potrebe ove Direktive:

1. ‚vozilo’ znači svako motorno vozilo namijenjeno za kopneni promet, a koje pokreće mehanička snaga, ali koje se ne kreće po tračnicama, i svako priključno vozilo, bilo da je priključeno ili ne;

[…]”

5 Članak 3. stavak 1. te direktive glasi:

„Podložno članku 4., svaka država članica poduzima sve odgovarajuće mjere kako bi osigurala da je građanskopravna odgovornost u pogledu upotrebe vozila koja se uobičajeno nalaze na njezinu području pokrivena osiguranjem. Opseg pokrivene odgovornosti i uvjeti osiguravateljnog pokrića trebaju biti određeni na temelju tih mjera."

6 Članak 4. navedene direktive predviđao je:

„Svaka država članica može odstupiti od odredaba članka 3.:

(a) u pogledu određenih fizičkih ili pravnih osoba, javnih ili privatnih; popis tih osoba sastavlja dotična država i dostavlja ga drugim državama članicama i Komisiji.

Država članica koja tako odstupa poduzima odgovarajuće mjere kako bi osigurala isplatu naknade štete za svaku štetu ili ozljedu koju na njezinu području ili na području drugih država članica prouzroče vozila koja pripadaju takvim osobama. […]

(b) u pogledu određenih vrsta vozila ili određenih vozila koja imaju posebne pločice; popis takvih vrsta ili takvih vozila sastavlja dotična država i dostavlja ga drugim državama članicama i Komisiji.

Svaka država članica koja tako odstupa osigurava da se vozila iz prvog stavka ove točke smatraju vozilima za koja nije ispunjena obveza osiguranja iz članka 3. stavka 1. […]"

7 Člankom 1. stavkom 4. Druge direktive određivalo se:

„Svaka država članica osniva ili ovlašćuje tijelo sa zadatkom osiguranja naknade štete, barem u granicama obveze osiguranja za imovinsku štetu ili tjelesne ozljede prouzročene nepoznatim vozilom ili vozilom za koje obveza osiguranja utvrđena stavkom 1. nije ispunjena.

Prvi stavak ne dovodi u pitanje pravo država članica da naknadu štete od strane tog tijela smatraju supsidijarnom ili ravnopravnom, kao ni pravo da predvide likvidaciju štete između tog tijela i osobe ili osoba odgovornih za nezgodu i drugih osiguravatelja ili ustanova za socijalno osiguranje koji su dužni nadoknaditi štetu žrtvi u pogledu iste nezgode. Međutim, države članice ne smiju dopustiti tijelu da isplatu naknade štete učini ovisnom o tome da žrtva na bilo koji način mora dokazati da odgovorna osoba nije u mogućnosti ili odbija isplatiti naknadu štete."

Portugalsko pravo

8 Člankom 1. stavkom 1. Decreto-Lei nº 522/85 – Seguro Obrigatório de Responsabilidade Civil Automóvel (Uredba sa zakonskom snagom br. 522/85 o obveznom osiguranju od građanskopravne odgovornosti za upotrebu motornih vozila) od 31. prosinca 1985. (*Diário da República*, serija I, br. 301, 6. dodatak, od 31. prosinca 1985.), u verziji koja je bila na snazi na datum nastanka činjenica iz glavnog postupka (u daljnjem tekstu: Uredba sa zakonskom snagom br. 522/85), predviđa se da svaka osoba koja može biti građanskopravno odgovorna za naknadu imovinske ili neimovinske štete koja proizlazi iz povrede osobe ili stvari prouzročene trećoj osobi upotrebom bilo kakvog kopnenog motornog vozila, njegovih prikolica ili poluprikolica, da bi se takva vozila mogla upotrebljavati na cestama, mora imati osiguranje u skladu s tom uredbom sa zakonskom snagom koje pokriva takvu odgovornost.

9 U skladu s člankom 2. te uredbe sa zakonskom snagom, obvezu osiguranja u načelu ima vlasnik vozila.

10 Člankom 8. stavcima 1. i 2. navedene uredbe sa zakonskom snagom propisuje se da ugovor o osiguranju pokriva građanskopravnu odgovornost osiguranika, osoba koje imaju obvezu osiguranja, kako je predviđeno u članku 2., i zakonitih imatelja i vozača vozila te naknadu koju duguju oni koji su odgovorni za krađu ili razbojništvo, neovlaštenu upotrebu tuđeg motornog vozila ili namjerno prouzročenu prometnu nezgodu, uz određene iznimke.

11 U skladu s člankom 21. Uredbe sa zakonskom snagom br. 522/85, Fond ima obvezu isplatiti naknadu štete koja proizlazi iz nezgoda koje su prouzročila vozila koja podliježu obvezi osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila koja su osobito registrirana u Portugalu, u skladu s odredbama te uredbe sa zakonskom snagom.

12 Iz članka 25. navedene uredbe sa zakonskom snagom proizlazi da, nakon što isplati naknadu, Fond subrogacijom preuzima prava žrtve, uključujući pravo na zakonske zatezne kamate i naknadu troškova nastalih pri procjeni i likvidaciji štete, te da Fond može tužiti osobe koje, iako su imale obvezu osiguranja, nisu ga ugovorile. On također može tužiti druge osobe koje su odgovorne za nezgodu, ako ih ima, za iznose koje je morao platiti.

13 Člankom 503. stavkom 1. Građanskog zakonika predviđa se da je osoba koja ima stvarnu kontrolu nad kopnenim motornim vozilom i koja se njime koristi za svoje potrebe, čak i ako djeluje preko zastupnika, odgovorna za štetu koja proizlazi iz rizika koje predstavlja samo vozilo, čak i kada ono nije u upotrebi.

Glavni postupak i prethodna pitanja

14 A. A. Destapado Pão Mole Juliana, vlasnica motornog vozila registriranog u Portugalu, zbog zdravstvenih je poteškoća prestala voziti to vozilo te ga je parkirala u dvorištu svoje kuće a da pritom nije poduzela nikakve formalne radnje kako bi ga se službeno uklonilo iz prometa.

15 To je vozilo, kojim je upravljao sin A. A. Destapado Pão Mole Juliana, koji ga je uzeo u posjed bez njezina dopuštenja i znanja, 19. studenoga 2006. sletjelo s ceste, što je prouzročilo smrt vozača i dviju drugih osoba koje su se u njemu prevozile kao putnici.

16 Na taj datum A. A. Destapado Pão Mole Juliana nije imala ugovoreno osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe navedenog vozila.

17 Nakon što je nositeljima prava putnika tog vozila isplatio naknadu štete koja je proizišla iz predmetne nezgode, Fond je podnio tužbu protiv A. A. Destapado Pão Mole Juliana i C. M. Caetano Juliana, vozačeve kćeri, radi povrata iznosa od 437 345,85 eura.

18 A. A. Destapado Pão Mole Juliana u svoju je obranu osobito istaknula da nije odgovorna za nezgodu i da, s obzirom na to da je svoje vozilo parkirala u dvorištu svoje kuće i da ga nije namjeravala upotrebljavati, nije imala obvezu ugovaranja osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe tog vozila.

19 Prvostupanjski sud djelomično je prihvatio Fondov zahtjev smatrajući da činjenica da vlasnica vozila nije htjela da se ono upotrebljava i da nije odgovorna za nezgodu koja se dogodila nije isključila obvezu ugovaranja osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe tog vozila. Prema mišljenju tog suda, tim se ugovorom osigurava isplaćivanje naknade žrtvama prometne nezgode čak i u slučaju krađe vozila.

20 A. A. Destapado Pão Mole Juliana protiv presude prvostupanjskog suda podnijela je žalbu Tribunalu da Relação (Žalbeni sud, Portugal).

21 Taj je sud zaključio da A. A. Destapado Pão Mole Juliana nije imala obvezu ugovaranja osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe dotičnog vozila i da nije odgovorna za nezgodu te je ukinuo presudu prvostupanjskog suda i odbio Fondovu tužbu.

22 Fond u prilog žalbi u kasacijskom postupku koju je podnio Supremo Tribunalu de Justiça (Vrhovni sud, Portugal) tvrdi da postoje rizici koje predstavljaju sama vozila, a koji podrazumijevaju obvezu osiguranja od građanskopravne odgovornosti u odnosu na njih, čak i kad nisu u upotrebi. Fond također traži da se Sudu postavi pitanje je li pravo subrogacije koje mu je priznato na temelju članka 25. Uredbe sa zakonskom snagom br. 522/85 neovisno o nacionalnom sustavu građanskopravne odgovornosti predviđenom člankom 503. stavkom 1. Građanskog zakonika.

23 Supremo Tribunal de Justiça (Vrhovni sud) ističe da se u žalbi koja mu je podnesena postavlja pitanje proizlazi li za vlasnika vozila obveza ugovaranja osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe njegova vozila iz same činjenice što je vlasnik tog vozila ili pak ta obveza ne postoji kad se vozilo u skladu s vlasnikovom odlukom nalazi parkirano izvan javne ceste.

24 Iz presude Suda od 4. rujna 2014., Vnuk (C-162/13, EU:C:2014:2146) proizlazi da se pojam „upotreba vozila” iz članka 3. stavka 1. Prve direktive odnosi na svaku upotrebu vozila koja je u skladu s njegovom uobičajenom funkcijom.

25 Međutim, predmet u glavnom postupku razlikuje se od onoga u kojem je donesena navedena presuda, s obzirom na to da osiguranje u ovom slučaju nije bilo ugovoreno i da je vozilo, u skladu s odlukom njegova vlasnika, bilo parkirano na privatnom zemljištu i upotrijebljeno bez vlasnikova znanja i dopuštenja.

26 U takvoj situaciji sud koji je uputio zahtjev, čini se, smatra da ne postoji obveza ugovaranja osiguranja od građanskopravne odgovornosti povezane s upotrebom predmetnog vozila.

27 Naime, navedena obveza postoji samo kad, s jedne strane, vlasnik upotrebljava dotično vozilo ili ga dovede u stanje koje predstavlja rizik koji proizlazi iz upotrebe vozila i, s druge strane, kada može biti građanskopravno odgovoran trećim osobama za štetu koja proizlazi iz upotrebe tog vozila. Bilo bi nerazmjerno zaključiti da ta ista obveza postoji za vlasnika kad je odlučio povući svoje vozilo iz upotrebe i kad se nezgoda dogodila nakon što je to vozilo nezakonito oduzeto i voženo bez vlasnikova dopuštenja.

28 Međutim, s obzirom na to da je intervencija tijela iz članka 1. stavka 4. Druge direktive, u skladu s tom odredbom, predviđena samo za slučaj kad je šteta prouzročena vozilom u pogledu kojeg nije ispunjena obveza osiguranja iz članka 3. stavka 1. Prve direktive, shvaćanje prema kojem osoba koja se nalazi u situaciji A. A. Destapado Pão Mole Juliana ne podliježe toj obvezi osiguranja podrazumijevalo bi da Fond u okolnostima poput onih iz glavnog postupka nije dužan intervenirati.

29 Osim toga, članak 1. stavak 4. drugi podstavak Druge direktive stvara dvojbe u pogledu pitanja može li do odgovornosti vlasnika vozila doći zbog same činjenice da je vlasnik, ili je ograničena na slučajeve u kojima on može biti građanskopravno odgovoran za štetu koja je nastala kao posljedica nezgode.

30 Osobito se postavlja pitanje može li Fond ostvarivati pravo regresa prema vlasniku vozila koji nije ispunio svoju obvezu ugovaranja osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe tog vozila radi povrata naknada isplaćenih žrtvama, neovisno o tome postoji li građanskopravna odgovornost tog vlasnika zbog predmetne nezgode, ili to može učiniti samo kad su ispunjeni uvjeti za postojanje takve odgovornosti, osobito onaj koji se odnosi na imanje stvarne kontrole nad vozilom, u smislu članka 503. stavka 1. Građanskog zakonika.

31 U tim je okolnostima Supremo Tribunal de Justiça (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 3. [Prve direktive] tumačiti na način da je ugovaranje osiguranja od građanskopravne odgovornosti za upotrebu motornih vozila obvezno i u situacijama u kojima se u skladu s odlukom vlasnika vozilo nalazi parkirano na privatnom zemljištu izvan javne ceste?

Ili ga pak

treba tumačiti na način da, ne dovodeći u pitanje odgovornost Fonda […] prema trećim žrtvama, osobito u slučaju neovlaštenog korištenja motornim vozilom, vlasnik vozila u takvim okolnostima nije obvezan ugovoriti osiguranje?

2. Treba li članak 1. stavak 4. [Druge direktive] tumačiti na način da [Fond] – koji je zbog nepostojanja ugovora o osiguranju od građanskopravne odgovornosti isplatio odgovarajuću naknadu trećim žrtvama prometne nezgode što ju je prouzročilo motorno vozilo koje je bez vlasnikove suglasnosti i bez njegova znanja uzeto s privatnog zemljišta na kojem je stajalo parkirano – ima pravo subrogacije u odnosu na vlasnika vozila, neovisno o njegovoj odgovornosti za nezgodu?

Ili ga pak

treba tumačiti na način da subrogacija [Fonda] u odnosu na vlasnika ovisi o tome jesu li ispunjene pretpostavke građanskopravne odgovornosti, a osobito je li vlasnik u trenutku kada se nezgoda dogodila imao stvarnu kontrolu nad vozilom?”

32 Irska je dopisom podnesenim tajništvu Suda 28. kolovoza 2017. na temelju članka 16. trećeg stavka Statuta Suda Europske unije zatražila da Sud zasjeda u velikom vijeću.

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

33 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. stavak 1. Prve direktive tumačiti na način da je ugovaranje osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornog vozila obvezno kad se dotično vozilo, samo zbog odluke njegova vlasnika koji ga ne namjerava više voziti, nalazi parkirano na privatnom zemljištu.

34 To se pitanje temelji na pretpostavci prema kojoj je Fond na temelju članka 25. Uredbe sa zakonskom snagom br. 522/85 od A. A. Destapado Pão Mole Juliana tražio povrat naknade isplaćene nositeljima prava žrtava nezgode u kojoj je sudjelovalo njezino vozilo uz obrazloženje, s jedne strane, da je bila obvezna ugovoriti osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe tog vozila i, s druge strane, da tu obvezu nije ispunila. U tom se kontekstu sud koji je uputio zahtjev u biti pita mora li navedeno vozilo u situaciji opisanoj u prethodnoj točki biti pokriveno takvim osiguranjem.

35 S obzirom na ta pojašnjenja, valja navesti da, u skladu s člankom 3. stavkom 1. Prve direktive, podložno njezinu članku 4., svaka država članica poduzima sve prikladne mjere kako bi osigurala da je građanskopravna odgovornost u pogledu upotrebe vozila koja se uobičajeno nalaze na njezinu području pokrivena osiguranjem.

36 Člankom 3. stavkom 1. Prve direktive, čija je formulacija vrlo općenita, državama članicama nameće se obveza uvođenja opće obveze osiguranja vozila u svoje nacionalne pravne poretke (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2013., Csonka i dr., C-409/11, EU:C:2013:512, t. 24.).

37 Tako svaka država članica, podložno odstupanjima predviđenima u članku 4. te direktive, mora osigurati da je svako vozilo koje se uobičajeno nalazi na njezinu državnom području pokriveno ugovorom sklopljenim s društvom za osiguranje koji pokriva, u granicama utvrđenima pravom Unije, građanskopravnu odgovornost koja nastaje u vezi s tim vozilom (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2013., Csonka i dr., C-409/11, EU:C:2013:512, t. 28.).

38 Pojam „vozilo” definiran je u članku 1. točki 1. Prve direktive kao „svako motorno vozilo namijenjeno za kopneni promet”. Ta je definicija neovisna o tome za što se predmetno vozilo upotrebljava ili za što se može upotrebljavati (presude od 4. rujna 2014., Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, t. 38. i od 28. studenoga 2017., Rodrigues de Andrade, C-514/16, EU:C:2017:908, t. 29.).

39 Kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točkama 63. do 65. svojeg mišljenja, takva definicija govori u prilog objektivnom razumijevanju pojma „vozilo”, koji je neovisan o namjeri njegova vlasnika ili druge osobe da ga stvarno upotrebljava.

40 Usto je važno istaknuti da – za razliku osobito od predmeta u kojima su donesene presude od 4. rujna 2014., Vnuk (C-162/13, EU:C:2014:2146), od 28. studenoga 2017., Rodrigues de Andrade (C-514/16, EU:C:2017:908) i od 20. prosinca 2017., L. Núñez Torreiro (C-334/16, EU:C:2017:1007), u kojima je Sud, kad je riječ o motornim vozilima za koja je bilo ugovoreno osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu njihove upotrebe, bio pozvan precizirati slučajeve upotrebe osiguranog vozila koji su obuhvaćeni pokrićem tako ugovorenog osiguranja – predmet u glavnom postupku tiče se drukčijeg pitanja, područja primjene obveze ugovaranja takvog osiguranja koje se, zbog razloga pravne sigurnosti, mora utvrditi unaprijed, to jest prije mogućeg sudjelovanja dotičnog vozila u nezgodi.

41 Prema tome, činjenica da je Sud u presudama iz prethodne točke u biti presudio da samo slučajevi upotrebe osiguranog vozila koji su obuhvaćeni upotrebom tog vozila kao prijevoznog sredstva i, slijedom toga, pojmom „upotreba vozila” u smislu članka 3. stavka 1. Prve direktive ili članka 3. prvog stavka Direktive 2009/103 mogu dovesti do odgovornosti osiguravatelja za štetu prouzročenu tim vozilom, na temelju ugovora o osiguranju od građanskopravne odgovornosti za upotrebu tog vozila, ni na koji način ne znači da se postojanje obveze ugovaranja takvog osiguranja mora utvrditi s obzirom na stvarnu upotrebu predmetnog vozila kao prijevoznog sredstva u određenom trenutku.

42 S obzirom na prethodno navedeno, valja smatrati da vozilo koje je registrirano i stoga nije službeno uklonjeno iz prometa te koje je u voznom stanju odgovara pojmu „vozila” u smislu članka 1. točke 1. Prve direktive i da, slijedom toga, u pogledu tog vozila nije prestala obveza osiguranja iz članka 3. stavka 1. te direktive samo zato što ga je njegov vlasnik parkirao na privatnom zemljištu i nema ga više namjeru voziti.

43 Navedeno tumačenje nije dovedeno u pitanje argumentom njemačke vlade, Irske, talijanske vlade i vlade Ujedinjene Kraljevine prema kojem široko shvaćanje područja primjene opće obveze osiguranja nije potrebno, s obzirom na to da štetu koja nastane u okolnostima poput onih iz glavnog postupka može naknaditi tijelo iz članka 1. stavka 4. Druge direktive.

44 Naime, kao što to proizlazi iz njezina teksta, ta odredba obvezuje države članice da uspostave tijela sa zadatkom osiguranja naknade štete, barem do granica obveze osiguranja predviđenih pravom Unije, za oštećenje stvari ili tjelesne ozljede prouzročene osobito vozilom za koje ta obveza nije ispunjena.

45 Prema tome, intervencija takvog tijela zamišljena je kao krajnja mjera, predviđena jedino u slučajevima iz te odredbe, i ne može se smatrati provedbom sustava kojim se jamči osiguranje od građanskopravne odgovornosti u odnosu na upotrebu vozila izvan navedenih slučajeva (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2013., Csonka i dr., C-409/11, EU:C:2013:512, t. 30. do 32.).

46 Kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 34. svojeg mišljenja, opseg obvezne intervencije tijela za naknadu štete iz članka 1. stavka 4. Druge direktive podudara se, kad je riječ o šteti prouzročenoj poznatim vozilom, s područjem primjene opće obveze osiguranja iz članka 3. stavka 1. Prve direktive. Stoga se obvezna intervencija tog tijela u takvoj situaciji ne može proširiti na slučajeve u kojima vozilo koje je sudjelovalo u nezgodi ne podliježe obvezi osiguranja.

47 Usto, tumačenje navedeno u točkama 38. do 42. ove presude jamči ostvarenje cilja zaštite žrtava nezgoda koje su prouzročene motornim vozilima, o kojem je riječ u direktivama o osiguranju od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe tih vozila, koji zakonodavac Unije stalno slijedi i osnažuje (presuda od 28. studenoga 2017., Rodrigues de Andrade, C-514/16, EU:C:2017:908, t. 32. i 33. i navedena sudska praksa). Naime, tim se tumačenjem jamči da će žrtve u svakom slučaju biti obeštećene, bilo od osiguravatelja, na temelju ugovora sklopljenog u tu svrhu, bilo od tijela iz članka 1. stavka 4. Druge direktive, u slučaju kad nije ispunjena obveza osiguranja vozila koje je sudjelovalo u nezgodi ili kad je ono nepoznato.

48 U predmetu u glavnom postupku iz spisa koji je podnesen Sudu proizlazi da se vozilo A. A. Destapado Pão Mole Juliana uobičajeno nalazilo na državnom području države članice, odnosno u Portugalu. Naime, to je vozilo u vrijeme nastanka činjenica iz glavnog postupka još uvijek bilo registrirano u toj državi članici.

49 Osim toga, to je vozilo bilo u voznom stanju, što dokazuje činjenica da ga je sin A. A. Destapado Pão Mole Juliana vozio u trenutku kad se nezgoda dogodila.

50 U tim je okolnostima u pogledu tog vozila postojala obveza osiguranja iz članka 3. stavka 1. Prve direktive.

51 Kao što to proizlazi iz prethodnih razmatranja, činjenica da ga je A. A. Destapado Pão Mole Juliana parkirala na privatnom zemljištu, odnosno u dvorištu svoje kuće, prije nego što ga je njezin sin uzeo u posjed, i da ga više nije imala namjeru voziti u tom pogledu nije relevantna.

52 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti da članak 3. stavak 1. Prve direktive treba tumačiti na način da je ugovaranje osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornog vozila obvezno kada je dotično vozilo još uvijek registrirano u državi članici i u voznom stanju, ali je parkirano na privatnom zemljištu samo zbog odluke njegova vlasnika koji ga više nema namjeru voziti.

Drugo pitanje

53 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 1. stavak 4. Druge direktive tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo kojim se predviđa da tijelo iz te odredbe ima pravo regresa prema osobi koja je bila dužna ugovoriti osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe vozila kojim je prouzročena šteta naknadu koje je snosilo to tijelo, ali koja u tu svrhu nije ugovorila osiguranje, čak i ako ta osoba nije građanskopravno odgovorna za nezgodu kao posljedica koje je ta šteta nastala.

54 U tom pogledu valja istaknuti da članak 1. stavak 4. Druge direktive državama članicama izričito ostavlja otvorenom mogućnost da naknadu štete od navedenog tijela smatraju supsidijarnom i daje im pravo da predvide likvidaciju štete između tog tijela i osoba odgovornih za nezgodu kao i drugih osiguravatelja ili ustanova za socijalno osiguranje koje su dužne nadoknaditi štetu žrtvi u pogledu iste nezgode (vidjeti u tom smislu presudu od 4. prosinca 2003., Evans, C-63/01, EU:C:2003:650, t. 32.).

55 Iako je zakonodavac Unije želio očuvati pravo država članica da predvide likvidaciju štete tijela za naknadu štete iz članka 1. stavka 4. Druge direktive, osobito u pogledu „osobe ili osoba odgovornih za nezgodu", nije, međutim, ujednačio različite aspekte likvidacije štete takvog tijela, a osobito određenje drugih osoba prema kojima može ostvarivati pravo regresa, tako da su, kako to ističe Komisija, ti aspekti uređeni nacionalnim pravom svake države članice.

56 Stoga se nacionalnim zakonodavstvom može predvidjeti da, kada vlasnik vozila koje je sudjelovalo u nezgodi nije ispunio obvezu njegova osiguranja koju je, kao u ovom slučaju, imao na temelju nacionalnog prava, navedeno tijelo za naknadu štete može, osim prema osobi ili osobama odgovornima za nezgodu, ostvarivati pravo regresa prema tom vlasniku, neovisno o njegovoj građanskopravnoj odgovornosti za nastanak nezgode.

57 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti da članak 1. stavak 4. Druge direktive treba tumačiti na način da mu se ne protivi nacionalno zakonodavstvo kojim se predviđa da tijelo iz te odredbe ima pravo regresa, osim prema osobi ili osobama odgovornima za nezgodu, i prema osobi koja je bila dužna ugovoriti osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe vozila kojim je prouzročena šteta naknadu koje je snosilo to tijelo, ali koja u tu svrhu nije ugovorila osiguranje, čak i ako ta osoba nije građanskopravno odgovorna za nezgodu kao posljedica koje je ta šteta nastala.

Troškovi

58 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

1. **Članak 3. stavak 1. Direktive Vijeća 72/166/EEZ od 24. travnja 1972. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila i izvršenje obveze osiguranja od takve odgovornosti, kako je izmijenjena Direktivom 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005., treba tumačiti na način da je ugovaranje osiguranja od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornog vozila obvezno kada je dotično vozilo još uvijek registrirano u državi članici i u voznom stanju, ali je parkirano na privatnom zemljištu samo zbog odluke njegova vlasnika koji ga više nema namjeru voziti.**

2. **Članak 1. stavak 4. Druge direktive Vijeća 84/5/EEZ od 30. prosinca 1983. o usklađivanju zakona država članica u odnosu na osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe motornih vozila, kako je izmijenjena Direktivom 2005/14/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005., treba tumačiti na način da mu se ne protivi nacionalno zakonodavstvo kojim se predviđa da tijelo iz te odredbe ima pravo regresa, osim prema osobi ili osobama odgovornima za nezgodu, i prema osobi koja je bila dužna ugovoriti osiguranje od građanskopravne odgovornosti u pogledu upotrebe vozila kojim je prouzročena šteta naknadu koje je snosilo to tijelo, ali koja u tu svrhu nije ugovorila osiguranje, čak i ako ta osoba nije građanskopravno odgovorna za nezgodu kao posljedica koje je ta šteta nastala.**

Potpisi